

MODIFICĂRI DĂUNĂTOARE - CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ

— August 2018 —

REZUMAT

În acest document veți găsi o scurtă trecere în revistă a unora dintre cele mai problematice modificările ale Codului de procedură penală. Proiectul, [trecut rapid prin Parlament](#), se află în acest moment la stadiul controlului de constituționalitate. Schimbările aduse Codului de procedură penală pun probleme atât din perspectiva procedurii prin care a fost schimbată, pe repede înainte, politica penală a Statului român, cât și din perspectiva conținutului.

În cele ce urmează, veți regăsi doar o parte din aceste modificări problematice, precum și unele exemple concrete privind efectul acestora. De asemenea, trebuie precizat faptul că, tocmai pentru că modificările s-au făcut de o manieră super rapidă, există neclarități sau elemente foarte interpretabile, ale căror efecte le vom remarca doar la momentul eventualei lor intrări în vigoare și de la caz la caz, în jurisprudență. Mai trebuie specificat și faptul că efectele cele mai dăunătoare ale acestor modificări vor veni nu doar din schimbările punctuale ale unor articole, ci trebuie privite ca parte din ansamblu - atât prin alăturarea cu alte articole, cât și prin alăturarea cu modificările aduse Codului penal și legilor justiției.

- Proiectul de lege a fost aprobat printr-o procedură de urgență fulger prin Parlamentul României, oferind extrem de puțin (spre deloc) timp pentru dezbatere publică. Ca exemplu, după ce a fost votat în Senat pe 13 iunie, deja pe 18 iunie trecuse și de Camera Deputaților
- Modificările au fost realizate sub pretextul transpunerii Directivelor Europene 343/2006 și 42/2014 și al alinierii cu deciziile Curții Constituționale, însă rezultatul excede sau chiar merge pe lângă aceste texte
- Sunt îngreunate procedurile legate de obținerea sau utilizarea probelor în cercetarea infracțiunilor
- Timpul disponibil pentru cercetarea unei fapte penale se restrânge semnificativ pentru că procurorii mai au la dispoziție doar un an pentru a identifica făptașul sau doar 6 luni de la momentul în care identifică indicii noi pentru a redeschide eventual dosarul
- Modificările aduse pe partea de procedură riscă să afecteze inclusiv cooperarea internațională în materie judiciară

SUPRAVEGHEREA TEHNICĂ

Se modifică [art. 139](#) din Codul de Procedură Penală

Comparație

ACUM:

[Art. 139](#) - Supravegherea tehnică

„(3) Înregistrările prevăzute în prezentul capitol, efectuate de părți sau de alte persoane, constituie mijloace de probă când privesc propriile convorbiri sau comunicări pe care le-au purtat cu terții. **Orice alte înregistrări pot constitui mijloace de probă dacă nu sunt interzise de lege.**”

DUPĂ MODIFICARE:

(3) Înregistrările prevăzute în prezentul capitol, efectuate de părți și de subiecții procesuali principali, constituie mijloace de probă când privesc propriile convorbiri sau comunicări pe care le-au purtat cu terții.

La articolul 139, după alineatul (3) se introduce un nou alineat, alin. (3¹) cu următorul cuprins:

„(3¹) Înregistrările de pe camerele de supraveghere precum și cele realizate în locuri publice pot constitui mijloace de probă.”

Cum se schimbă?

- Modificarea conduce la eliminarea, dintre mijloacele de probă, a înregistrărilor realizate cu respectarea legii, ceea ce va îngreuna dovedirea infracțiunilor.
- Este exclusă posibilitatea de a folosi ca probe **orice alte înregistrări** dacă nu sunt interzise de lege.

Ce efecte are această modificare?

Asta, de fapt, înseamnă că probele video pot fi folosite, dar numai dacă sunt făcute de părți (martorii sau denunțătorii **nu** sunt „părți procesuale penale”) sau dacă sunt făcute în locuri publice.

Exemplu:

Dacă de la balconul apartamentului meu văd cum vecina este snopită în bătaie de soțul ei și cât aștept poliția filmez cu telefonul mobil întâmplarea, filmarea mea nu poate fi folosită ca probă. Eu nu sunt nici parte (ci doar martor), nici nu fac filmarea pe o cameră de supraveghere sau într-un loc public (apartamentul este, evident, spațiu privat).

PERCHEZIȚIA INFORMATICĂ

Se modifică [art. 168](#) din Codul de Procedură Penală

Comparație:

ACUM:

[Art. 168](#) - Percheziția informatică

„Art. 168 (15) Datele informatice identificate cu caracter secret se păstrează în condițiile legii.”

DUPĂ MODIFICARE:

După alineatul (15) se introduce un nou alineat cu următorul cuprins:

„Datele obținute dintr-un sistem informatic sau dintr-un sistem de stocare a datelor informatice care nu au legătură cu infracțiunea pentru care se efectuează urmărirea penală și pentru care a fost autorizată percheziția în acea cauză se șterg definitiv din copiile efectuate în baza alin. (9) și nu pot fi folosite în alte cauze penale și pentru dovedirea altor fapte, pentru care nu există mandat de percheziție. În cazul în care, pe parcursul percheziționării sistemului de stocare a datelor informatice, se descoperă indicii din care rezultă suspiciuni de săvârșire a altor fapte penale, se poate solicita mandat de percheziție informatică și în legătură cu acele fapte sau persoane.”

Cum se schimbă?

Prin această modificare se elimină posibilitatea folosirii datelor care se obțin în urma unei percheziții informatice în **alte cauze** care nu au legătură cu infracțiunea pentru care se efectuează urmărirea penală și pentru care a fost autorizată percheziția.

Ce efecte are această modificare?

Cu toate că se poate obține un mandat de percheziție informatică dacă descoperi ceva în plus, acest lucru este foarte greu.

Exemple:

- La o percheziție în calculatorul cuiva bănuit de evaziune fiscală, procurorii descoperă indicii că acest om este și traficant de droguri, de arme și de carne vie (acestea cam merg mână în mână de obicei). Chiar dacă procurorul cere un nou mandat de percheziție, pentru asta el trebuie să se întoarcă la birou, să facă o solicitare, să o

trimită la judecător și acesta să i-o aprobe. Chiar dacă se mișcă foarte repede, infractorului îi ia doar câteva minute să șteargă toate acele date.

- Închiptuiți-vă o percheziție informatică pentru o infracțiune oarecare (economică, de violență sau alta). În computerul suspectului, procurorii găsesc niște hărți care nu par de interes, cu locuri încercuite și niște fotografii cu copii la joacă. În acel moment datele nu par de interes și se trece mai departe. Conform modificărilor codului de procedură penală aceste date se șterg imediat după percheziție. La câteva zile 4 copii sunt răpiți din diverse zone ale orașului iar părinții apelează la televiziuni pentru a-i găsi. Procurorul care a efectuat percheziția recunoaște copiii din pozele aflate în calculatorul percheziționat dar nu mai poate face nimic pentru că noua lege l-a obligat să le șteargă imediat iar calculatorul a fost restituit.

— 3 —

ÎNCEPEREA URMĂRIII PENALE

Se modifică [art. 305](#) din Codul de Procedură Penală

Comparație:

ACUM:

[Art. 305](#) - Începerea urmăririi penale

„(1) Când actul de sesizare îndeplinește condițiile prevăzute de lege, organul de urmărire penală dispune începerea urmăririi penale cu privire la fapta săvârșită ori a cărei săvârșire se pregătește, chiar dacă autorul este indicat sau cunoscut.”

DUPĂ MODIFICARE:

„(1) Când actul de sesizare îndeplinește condițiile prevăzute de lege **și se constată că nu există vreunul dintre cazurile care împiedică exercitarea acțiunii penale prevăzute la art. 16 alin. (1) și sunt indicate numele persoanelor ce se presupune că ar fi săvârșit infracțiunea ce face obiectul sesizării, organul de urmărire penală dispune începerea urmăririi penale cu privire la faptă.**

În cadrul audierilor autorului indicat sau cunoscut i se aplică corespunzător procedura prevăzută la art. 107-110.

După alineatul (1) se introduce un nou alineat, alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

1) În celelalte situații, altele decât cele menționate la alin. (1) organul de urmărire penală dispune începerea urmăririi penale cu privire la faptă. În termen de maxim 1 an de la data începerii urmăririi penale cu privire la

faptă organul de urmărire penală este obligat să procedeze fie la începerea urmăririi penale cu privire la persoană, dacă sunt îndeplinite condițiile legale pentru a dispune aceasta măsură, fie la clasarea cauzei”

Cum se schimbă?

Articolul impune clasarea cauzei dacă, în termen de un an, procurorul nu începe urmărirea penală față de persoană.

Ce efecte are această modificare?

Introducându-se această limită de un an, se aduce atingere gravă posibilității de a investiga infracțiunile grave, deoarece, în unele situații, complexitatea unor cauze nu permite strângerea tuturor probelor necesare pentru dovedirea vinovăției în acest interval.

Exemplu:

Dacă autorii unor infracțiuni grave, precum omor, viol, evaziune fiscală nu au fost identificați în termen de 1 an, organele judiciare vor trebui să dispună clasarea dosarului, adică să se dea bătuți.

Nu prea este corect pentru că, în modul acesta, persoanei vătămate prin infracțiune i se elimină dreptul de a obține tragerea la răspundere penală a autorului și repararea prejudiciului, iar autorul poate pleca liniștit în Burundi sau *oriundi*.

— 4 —

CONSEMNAREA ACTIVITĂȚILOR DE SUPRAVEGHERE TEHNICĂ

Se modifică [art. 143](#) din Codul de Procedură Penală

Comparație:

ACUM:

[Art. 143](#) - Consemnarea activităților de supraveghere tehnică

„(4) Convorbirile, comunicările sau conversațiile interceptate și înregistrate, care privesc fapta ce formează obiectul cercetării ori contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor, sunt redată de către procuror sau organul de

DUPĂ MODIFICARE:

La articolul 143, după alineatul (4) se introduce un nou alineat, alineatul (4¹) cu următorul cuprins:

cercetare penală într-un proces-verbal în care se menționează mandatul emis pentru efectuarea acestora, numerele posturilor telefonice, datele de identificare ale sistemelor informatice ori ale punctelor de acces, numele persoanelor ce au efectuat comunicările, dacă sunt cunoscute, data și ora fiecărei convorbiri sau comunicări. Procesul-verbal este certificat pentru autenticitate de către procuror.”

„(1) Convorbirile, comunicările sau conversațiile interceptate și înregistrate, care nu privesc fapta ce formează obiectul cercetării sau persoanele care fac obiectul cercetării ori care nu contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor nu pot fi folosite sau atașate la dosarul de urmărire penală. Acestea se arhivează la sediul parchetului, în locuri speciale cu asigurarea confidențialității și pot fi puse la dispoziția celui vizat, la solicitarea acestuia. La soluționarea definitivă a cauzei, acestea vor fi șterse sau, după caz, distruse de către procuror, încheindu-se în acest sens un proces-verbal, dacă nu s-a obținut mandat de interceptare și pentru restul convorbirilor. În cazul în care pe parcursul derulării activității de interceptare sau înregistrare a convorbirilor, comunicărilor sau conversațiilor rezultă indiciile săvârșirii și ai altor infracțiuni, poate fi cerută completarea mandatului și cu privire la acele infracțiuni. Convorbirile, comunicările sau conversațiile interceptate și înregistrate, pot fi folosite numai pentru probarea faptei ce formează obiectul cercetării ori contribuie la identificarea ori localizarea persoanelor pentru care s-a solicitat autorizarea de la judecătorul de drepturi și libertăți.”

Ce se schimbă?

- Se restrânge dreptul organelor de urmărire penală de a folosi comunicații înregistrate ce au fost obținute legal pentru constatarea la timp și în mod complet a faptelor ce constituie infracțiuni.
- Chiar dacă se face referire la o procedură de completare a mandatului, legiuitorul a cam uitat să reglementeze această procedură, așa că nu prea știm care este organul judiciar care poate solicita completarea, care este termenul, care este instanța competentă sau dacă solicitarea poate fi formulată și după soluționarea cauzei.

Exemplu:

Dacă se descoperă că o persoană cercetată pentru săvârșirea unui omor fusese interceptată într-un alt dosar, de un alt organ judiciar în perioada în care fusese ucisă victima, înregistrările **nu** pot fi folosite pentru a stabili dacă autorul s-a aflat în locul săvârșirii faptei.

REGULI SPECIALE PRIVIND ASCULTAREA

Se modifică [art. 106](#) din Codul de Procedură Penală

Comparație:

ACUM:

[Art. 106](#) - Reguli speciale privind ascultarea

„(1) Dacă, în timpul audierii unei persoane, aceasta prezintă semne vizibile de oboseală excesivă sau simptomele unei boli care îi afectează capacitatea fizică ori psihică de a participa la ascultare, organul judiciar dispune întreruperea ascultării și, dacă este cazul, ia măsuri pentru ca persoana să fie consultată de un medic.”

DUPĂ MODIFICARE:

Se introduce un nou alineat, alin. (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) Audierea unei persoane nu poate dura mai mult de 6 ore din 24 de ore. Perioadele de 6 ore nu pot fi consecutive, între acestea intervenind un interval de 12 ore.”

Ce efecte are această modificare?

De cele mai multe ori, este rezonabil ca audierile să nu aibă o durată inumană. Sunt totuși situații în care acest lucru este necesar și vital (și se poate pune condiția aprobării de către un judecător a unei durate mai lungi).

De exemplu:

- În cazul spălării de bani, de foarte multe ori capii unei astfel de operațiuni folosesc „oameni de paie”, adică cetățeni cărora li se fură identitate și pe numele cărora se înființează firme. Nu de puține ori, aceștia sunt oameni ai străzii. Imaginați-vă că unul dintre aceștia este audiat. După 6 ore, trebuie încheiată audierea. Foarte probabil, el va fi extrem de greu de găsit ulterior, pentru o nouă audiere.
- Procurorii identifică un martor cheie într-o cauză de trafic de armament. Martorul cunoaște toate detaliile operațiunii, toți participanții, toate locurile unde sunt depozitate armele, traseul stabilit, beneficiarii. Martorul vorbește numai limba chineză și este nevoie de traducător. Procurorul începe audierea dar fiecare întrebare trebuie tradusă, răspunsul trebuie și el tradus astfel încât până la momentul în care martorul ajunge la indicarea locurilor de depozitare și a detaliilor privind beneficiarii trec 6 ore. Modificările codului prevăd că nu ai voie să audiezi mai mult de 6 ore chiar dacă martorul ar fi de acord. Procurorul e obligat să încheie audierea iar a doua zi nu mai poate fi găsit pentru că a plecat din țară. Toată acțiunea procurorilor este blocată deși armele puteau fi găsite dacă martorul mai era audiat 1-2 ore.

PREDAREA OBIECTELOR, ÎNSCRISURILOR SAU A DATELOR INFORMATICE

Se modifică [art. 170](#) din Codul de Procedură Penală

Comparație:

ACUM

[Art. 170](#) - Predarea obiectelor, înscrisurilor sau a datelor informatice

„(1) În cazul în care **există o suspiciune rezonabilă** cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni și sunt temeuri de a se crede că un obiect ori un înscris poate servi ca mijloc de probă în cauză, organul de urmărire penală sau instanța de judecată poate dispune persoanei fizice sau juridice în posesia căreia se află să le prezinte și să le predea, sub luare de dovadă.”

DUPĂ MODIFICARE

„În cazul în care **există probe sau indicii temeinice** cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni și sunt temeuri de a se crede că un obiect ori un înscris poate servi ca mijloc de probă în cauză, organul de urmărire penală sau instanța de judecată poate dispune persoanei fizice sau juridice în posesia căreia se află să le prezinte și să le predea, sub luare de dovadă.”

Cum se modifică?

S-a introdus condiția existenței de **probe sau indicii temeinice** pentru simpla solicitare de predare a unor obiecte sau înscrisuri.

Ce efecte are această modificare?

- Sunt limitate situațiile în care procurorii pot ridica documente sau înscrisuri necesare în investigații penale.
- Spre exemplu, dacă există o sesizare penală legată de folosirea ilegală a unor fonduri europene, dar acea sesizare conține **doar informații** și nu probe ori indicii temeinice, în această situație nu se vor mai putea ridica documente necesare investigației penale.

DREPTURILE INculpATULUI

Se modifică [art. 83](#) din Codul de Procedură Penală

Comparație:

ACUM

[Art. 83](#) - Drepturile inculpatului

În cursul procesului penal, inculpatul are următoarele drepturi: a) dreptul de a nu da nicio declarație pe parcursul procesului penal, atrăgându-i-se atenția că dacă refuză să dea declarații nu va suferi nicio consecință defavorabilă, iar dacă va da declarații acestea vor putea fi folosite ca mijloace de probă împotriva sa; a¹) dreptul de a fi informat cu privire la fapta pentru care este cercetat și încadrarea juridică a acesteia; b) dreptul de a consulta dosarul, în condițiile legii;

[Art. 92](#) - Drepturile avocatului suspectului și inculpatului

(2) Avocatul suspectului sau inculpatului poate solicita să fie încunoștințat de data și ora efectuării actului de urmărire penală ori a audierii realizate de judecătorul de drepturi și libertăți. Încunoștințarea se face prin notificare telefonică, fax, e-mail sau prin alte asemenea mijloace, încheindu-se în acest sens un proces-verbal.

DUPĂ MODIFICARE

Articolul 83 litera b1) prevede că inculpatul are „dreptul de a fi încunoștințat de data și ora efectuării actului de urmărire penală ori a audierii realizate de judecătorul de drepturi și libertăți.”

(2) Avocatul suspectului sau inculpatului poate solicita să fie încunoștințat de data și ora efectuării actului de urmărire penală ori a audierii realizate de judecătorul de drepturi și libertăți. Încunoștințarea se face prin notificare telefonică, fax, e-mail sau prin alte asemenea mijloace. **Suspectul sau inculpatul poate participa la efectuarea oricărui act de urmărire penală sau la orice audiere, la solicitarea acestuia.** În cazul în care martorii sau subiecții procesuali consideră că au motive de temere în legătură cu aceste împrejurări pot solicita, potrivit legii, procurorului sau judecătorului statut de persoană amenințată sau protejată, după caz, atât în faza de urmărire penală cât și de judecată.

Ce se modifică?

Noua modificare dă dreptul suspectului și inculpatului să asiste la audierile martorilor. Nu vedem de ce era necesară această modificare, ținând cont că, în prezent, avocatul suspectului / inculpatului poate participa la toate actele de urmărire penală, fiindu-i garantat astfel dreptul la apărare al persoanei cercetate.

Ce efect are această modificare?

- Urmărirea penală va fi îngreunată, ținând cont că există mari șanse ca martorii să fie intimidați de prezența autorului infracțiunii.
- Se vor obține cu greutate mărturii corespunzătoare cu adevărul.
- Imaginați-vă că vor fi puși față în față martorul și persoane care au fost acuzate de abuz în serviciu sau corupție, și se așteaptă ca martorul să facă declarații adevărate, nefiind intimidat de influența pe care ar putea-o avea persoana respectivă asupra lui.

Exemplu:

Secretara unei primării e chemată la audieri în calitate de martor, în legătură cu o infracțiune de corupție de care e acuzat primarul primăriei. Cu toate că ea cunoaște mișmașurile pe care le face primarul, la audieri, fiind pusă față în față cu acesta, declară că este cel mai cinstit primar evăr.

— 8 —

CONDIȚIILE ȘI CAZURILE DE APLICARE A MĂSURII ARESTĂRII PREVENTIVE

Se modifică [art. 223](#) din Codul de Procedură Penală

Comparație:

ACUM:

[Art. 223](#) - Condițiile și cazurile de aplicare a măsurii arestării preventive

„(2) Măsura arestării preventive a inculpatului poate fi luată și dacă din probe rezultă **suspiciunea rezonabilă** că acesta a săvârșit o infracțiune intenționată contra vieții, o infracțiune prin care s-a cauzat vătămarea corporală sau moartea unei persoane, o infracțiune contra securității naționale prevăzută de Codul penal și alte legi speciale, o infracțiune de trafic de droguri, de efectuare de operațiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, o infracțiune privind nerespectarea regimului armelor, munițiilor, materialelor nucleare și al materiilor explozive și

DUPĂ MODIFICARE:

„(2) Măsura arestării preventive a inculpatului poate fi luată și dacă din probe rezultă că acesta a săvârșit o infracțiune intenționată contra vieții, o infracțiune prin care s-a cauzat vătămarea corporală sau moartea unei persoane, o infracțiune contra securității naționale prevăzută de Codul penal și alte legi speciale, o infracțiune de corupție, o infracțiune de trafic **ilicit** de droguri, trafic de persoane, de terorism și care vizează acte de terorism, falsificare de monede ori alte valori, șantaj, viol, lipsire de libertate, **ultraj, ultraj judiciar tâlhărie, pirateria comise prin amenințare, infracțiuni contra capacității**

al precursorilor de explozivi restricționați, trafic și exploatarea persoanelor vulnerabile, acte de terorism, **spălare a banilor, falsificare de monede, timbre sau de alte valori**, șantaj, viol, lipsire de libertate **în mod ilegal**, **evaziune fiscală**, ultraj, ultraj judiciar, o infracțiune de corupție, o infracțiune săvârșită prin sisteme informatice sau mijloace de comunicare electronică sau **o altă infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani ori mai mare** și, pe baza evaluării gravității faptei, a modului și a circumstanțelor de comitere a acesteia, a anturajului și a mediului din care acesta provine, a antecedentelor penale și a altor împrejurări privitoare la persoana acestuia, se constată că privarea sa de libertate este necesară pentru înlăturarea unei stări de pericol pentru ordinea publică.”

de luptă a forțelor armate, infracțiuni de genocid, contra umanității și de război, constituirea unui grup infracțional organizat, furt, distrugere calificată, delapidare, infracțiuni electorale, infracțiuni contra siguranței și circulației pe drumurile publice, contra înfăptuirii justiției, proxenetism, actul sexual cu un minor, agresiunea sexuală prin amenințare, nerespectarea regimului armelor, munițiilor, nerespectarea regimului materialelor nucleare, nerespectarea regimului materiilor explozive, traficul și exploatarea persoanelor vulnerabile, efectuarea de operațiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive sau o altă infracțiune comisă cu violență și, cumulativ, pe baza evaluării gravității faptei, a modului și a circumstanțelor de comitere a acesteia, a anturajului și a mediului din care acesta provine, a antecedentelor penale și a altor împrejurări privitoare la persoana acestuia, se constată ca privarea sa de libertate este absolut necesară pentru înlăturarea unei stări de pericol concret pentru ordinea publică”.

Cum se schimbă?

Din lista infracțiunilor pentru care poți fi arestat preventiv lipsesc unele infracțiuni foarte grave, precum infracțiunea de evaziune fiscală și infracțiunea de spălare de bani.

Ce efecte are această modificare?

Efectele unei astfel de modificări sunt ușor de prevăzut, mai ales atunci când vine vorba de bugetul public la care contribuim cu toții.

Exemplu:

Dacă furi de 10 lei de la Mega Image, poți fi arestat preventiv, dar nu și dacă faci evaziune fiscală de 1 milion de euro, spre norocul tău, dar ghinionul nostru.

Material realizat de Alis Socea, Elena Calistru și Cosmin Pojoranu, cu sprijinul unei comunități minunate de experți în domeniu cărora le mulțumim pentru îndrumare și răbdare!

Contact: elena@funky.org